

Länsstyrelsen
Värmland

Yttrande
Datum
2025-09-23

Diarienummer
6271-2025

1(8)

Regeringen
li.remissvar@regeringskansliet.se
kopia: li.rul.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss av SOU 2025:85 Ökad tydlighet, stärkt samverkan

Er beteckning: LI2025/01327.

Sammanfattning

Länsstyrelsen Värmland tillstyrker en ändring av 9 § lagen om regionalt utvecklingsansvar men föreslår en annan formulering av paragrafen.

Länsstyrelsen instämmer i allt väsentligt i utredningens analys, och bedömer att den utgör en god grund för utformning och inriktning av framtida politik för regional utveckling och landsbygdsutveckling, och för framtagandet av förslag på insatser. I yttrandet presenterar och utvecklar Länsstyrelsen ett antal förslag på vad som särskilt behöver beaktas för att politiken ska bli verkningsfull.

Länsstyrelsen välkomnar översynen av politikområdena, och att en samlad bedömning görs av möjligheterna att stärka genomförandet så att uppsatta mål nås. Regional utveckling och landsbygdsutveckling är inte bara centrala uppgifter i myndighetens verksamhet, utan även av stor betydelse för hela landets utveckling och sammanhållning. Länsstyrelsen bidrar gärna med sin kunskap i utredningens fortsatta arbete, och välkomnar särskilt det arbetssätt med transparent och öppen dialog som utredningen antagit.

Författningsförslag (kapitel 1)

Länsstyrelsen Värmland tillstyrker förslaget att förtydliga det civila samhällets roll i 9 § lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar och att hänvisa till lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk. Däremot föreslår Länsstyrelsen en ny lydelse av

författningsförslagets första stycke där ”det civila samhällets organisationer” i förslaget ändras till ”det civila samhället”.

”En region ska samråda med företrädare för *det civila samhället* och näringslivet i länet.”

Länsstyrelsens motivering är att möjliggöra en bred tolkning av vilka som bör inkluderas i samråd, vilket utvecklas i följande.

Begreppet *berörda* i nuvarande lydelse är definitionsmässigt ett vidsträckt begrepp som, vid ett givet tillfälle, kan innefatta allt från organiserade föreningar och brukarorganisationer till lösare nätverk och intressegrupper för de som direkt är berörda av en fråga. I praktiken kan dock lagtexten tolkas snävare. Myndigheter och regioner kan välja att bara bjuda in de aktörer man själv redan har etablerade kontakter med eller som man uppfattar som relevanta. Det kan leda till exkludering av svaga röster eller nya aktörer som inte har en självklar plats i de etablerade nätverken.

En ändring till ”företrädare för det civila samhällets organisationer” är således ett förtydligande att det avser det organiserade civila samhället, vilket stärker deras roll som dialogpartner och del i demokratin. Samtidigt finns en risk att aktörer eller rörelser som inte är formellt organiserade, och därmed inte alltid räknas in i det organiserade civilsamhället, utesluts eller förbises. Detta kan bidra till bristande legitimitet för demokratiska processer. Det är därför av vikt att ett förtydligande av begreppen inte samtidigt innebär en insnävning.

Utredningens utgångspunkter (kapitel 3)

Länsstyrelsen poängterar vikten av att i detta arbete anlägga ett långsiktigt perspektiv. Föreslagna insatser behöver vara flexibla och anpassningsbara till framtida omvärldsförändringar så att de fungerar och är relevanta under lång tid. Inte minst är det viktigt att kommande förslag tar höjd för framtida utveckling av den europeiska sammanhållnings- och jordbrukspolitiken. Länsstyrelsen välkomnar därför att utredningen arbetar med ett tidsperspektiv fram till 2050.

Vidare ser Länsstyrelsen att det är viktigt att lokal och regional utveckling går hand i hand med byggandet av ett robust samhälle med beredskap för kris och förändring. Länsstyrelsen uppmanar utredningen att särskilt beakta detta perspektiv vid framtagandet av

förslag på utformning av den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken.

Statens ansvar i genomförandet (kapitel 5)

Staten behöver enligt Länsstyrelsens bedömning ta en tydligare och aktivare roll i politikens genomförande. Länsstyrelsen framhåller att det vid framtagande av förslag om insatser är särskilt viktigt att beakta följande tre värden som beskriver statens roll och hur länsstyrelserna kan bidra till ett samlat genomförande.

Staten är närvarande lokalt

För samhällets förmåga att hantera komplexa tvärsektoriella utmaningar och målkonflikter innebär det en stor kraft att ha staten representerad i landets alla 21 län. Länsstyrelserna har god vana att vara statens företrädare i länen och att hantera målkonflikter på så sätt att alla relevanta aspekter utifrån hållbarhetens tre dimensioner och nationella mål beaktas. Det kan bland annat handla om industrietableringar, energiproduktion eller annan förändrad markanvändning,

Genom sin breda verksamhet och stora kontaktyta mot företag och organisationer på landsbygden har länsstyrelserna en unik närvaro i landets alla landsbygder. Som ett exempel ansvarar länsstyrelserna för administrationen av olika EU-stöd till lantbruket. Det är ett effektivt sätt att skapa samordning mellan olika kompetens- och verksamhetsområden och därigenom nå politiska mål, bibehålla förtroendet för staten i hela landet samt bidra till ett robust samhälle och beredskap. Inte minst inom området livsmedelsförsörjning är länsstyrelsernas lokalkännedom och närvaro ända ut i kapillärerna på landsbygden betydelsefull. Utförligare beskrivningar av hur länsstyrelserna genom sin hantering av jordbruksstöd bidrar till landsbygdsutveckling och sammanhållningen går att finna i länsstyrelsernas yttranden över betänkandet En ny organisation för förvaltning av EU-medel (SOU 2024:22).

Länsstyrelserna som statens primära kontaktväg till kommunerna är en unik länk mellan den nationella och lokala nivån. Det innebär att länsstyrelserna har ansvar och förutsättningar att underlätta för effektiv samverkan mellan nationella myndigheter och kommunerna. Genom lokal förankring av nationella insatser bidrar länsstyrelserna till att nationella mål får genomslag i hela landet och därmed också till en ökad sammanhållning. Ett aktivt stöd från en tillgänglig länsstyrelse är också av stor betydelse för många små kommuner.

Staten är samordnad

Många av de utmaningar som behöver hanteras inom den territoriella politiken är tvärsektoriella och berör olika geografier. För effektiva och träffsäkra insatser behöver landets landsbygder hanteras utifrån deras specifika särarter och geografier. Staten behöver därmed ta ansvar för, att med ett territoriellt perspektiv, samordna sektorspolitiken och underlätta dess samverkan med kommuner och regioner.

En robust organisation för den statliga samordningen ökar även samhällets beredskap att hantera kris och förändring.

Länsstyrelserna kan genom sin roll att samordna staten i länet bidra till mer sammanhållna insatser och effektivare genomförande av sektorsuppgifter. Att i högre utsträckning använda länsstyrelserna som samordnare för staten regionalt skulle underlätta för sektorsmyndigheter att agera territoriellt. Det är därför väsentligt att länsstyrelsernas roll att samordna staten i länet tydligt framgår i andra relevanta myndigheters uppdrag.

Staten följer den lokala utvecklingen

Utredningen konstaterar att regeringens styrning av myndigheterna behöver bli tydligare. Vidare konstaterar utredningen att en styrning som baseras på uppföljning och lärande kräver regelbundna och systematiska analyser av utvecklingen i landets olika geografier. Det finns en potential att än mer utnyttja länsstyrelsernas uppgift att redovisa läget i länet till att bistå regeringen med regionala lägesbilder, med analys av nuläge och bedömning av behovet av ytterligare åtgärder. Med sin geografiska närhet till brukare, allmänhet och företag samt sin kunskap om lokala och regionala förhållanden kan länsstyrelsen bidra till snabba och fördjupade analyser som underlättar styrningen i en föränderlig omvärld. Exempelvis kan länsstyrelsen genom sitt arbete med jordbruksstöd och kontakter med hela livsmedelskedjan bidra med aktuell kunskap om tillståndet för lantbruksföretagandet och livsmedelsproduktionen i länet.

Länsstyrelserna behöver ges förutsättningar att bidra

Länsstyrelserna har, som utredningen konstaterar, en central roll i genomförandet och i samverkan med andra aktörer. Länsstyrelserna behöver dock ges kapacitet och förutsättningar att utföra uppgifterna och bidra till uppsatta mål.

Länsstyrelsen välkomnar ett förtydligande av myndighetens ansvar inom den framtida regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken. I princip anser Länsstyrelsen Värmland att myndigheten har de uppdrag som krävs för att kunna bidra, men uppgifterna kan tydliggöras i förhållande till både offentliga och privata aktörers ansvar.

Finansiering av länsstyrelsernas uppdrag är nödvändigt för att upprätthålla myndigheternas breda kompetensbas, vilket i sin tur är en förutsättning för att de även fortsatt ska kunna hantera breda tvärsektoriella frågor och målkonflikter.

Förutsättningarna för staten att samordnat arbeta för genomslag för nationella mål i hela landet behöver utvecklas. Inte minst behöver sektorsmyndigheternas förmåga att samverka med länsstyrelserna och att ta geografiska hänsyn stärkas. För att det ska vara möjligt för länsstyrelserna att hantera komplexa målkonflikter behöver länsstyrelserna kunna samordna sektorsmyndigheterna i länet. Därför är det viktigt att det tydliggörs i dessa myndigheters uppdrag att de ska samverka med länsstyrelser och utifrån ett territoriellt perspektiv bidra till nationella mål. Relevanta sektorsmyndigheter behöver ha en geografisk organisation som bidrar till förmågan till effektiv samverkan med länsstyrelserna. Färre antal överlapp i den regional indelningen av sektorsmyndigheterna skulle även underlätta samverkan över läns- och kommungränser.

Vikten av samverkan (kapitel 6)

Regional samverkan kräver tydlighet och flexibilitet

Länsstyrelsen konstaterar att samverkan mellan länsstyrelse, region, kommuner och andra aktörer i länet är central för det regionala genomförandet av regional utvecklings- och landsbygdspolitiken. Tydligare definierade roller, som klargör vad som förväntas av respektive aktör, ger aktörerna förutsättningar att hitta lämpliga former för en effektiv samverkan som bidrar till politikens mål. Länsstyrelsen instämmer därför med utredningen i att det finns behov av att förtydliga ansvarsfördelningen, inte minst vad gäller statens och regionernas gemensamma ansvar för regional utveckling.

Det är dock viktigt att påpeka att det oavsett tydlighet i ansvarsfördelning alltid kommer att finnas mellanrum mellan utpekade ansvarsområden, och att det är något som behöver

hanteras genom samverkan mellan de regionala aktörerna. Det är därför nödvändigt att bibehålla ett regionalt handlingsutrymme så att samverkan och lösningar kan anpassas utifrån platsens förutsättningar. Inte minst gäller det för samverkan mellan länsstyrelse och region, där varje länsstyrelse behöver ges handlingsutrymme att möta regionen i sitt län utifrån de specifika prioriteringarna i den regionala utvecklingsstrategin. Länsstyrelsen instämmer därför i utredningens slutsats att det inte går att detaljstyra ett komplext tvärsektoriellt område som territoriell politik, även om den samverkan som är nödvändig bör bygga på en tydlig ansvarsfördelning. En möjlighet att balansera flexibilitet och tydlighet i den regionala samverkan är att utgå från principer för regional ansvarsfördelning, till exempel de vägledande principer för prövning av länsstyrelsens uppgifter och uppdrag som presenterades i regeringens budgetproposition för 2021¹.

Samverkan över landsgräns

Länsstyrelsen poängterar att gränsregional samverkan över landsgräns kan vara av stor betydelse för lokal och regional utveckling, och något som bör beaktas i utformningen av den framtida politiken för regional utveckling och landsbygdsutveckling. För ett gränslän som Värmland är samverkan över landsgräns minst lika betydelsefullt som samverkan över läns- och kommungränser. En fungerande gränsöverskridande marknad för arbete och företagande är av avgörande betydelse för länets attraktivitet och konkurrenskraft. Detta är en central prioritering i den regionala utvecklingsstrategin, och Länsstyrelsen arbetar tillsammans med Region Värmland för att stärka samarbete och relationer med Norge.

Grensetjänsten Norge-Sverige är ett exempel där Länsstyrelsen Värmland har en viktig roll att samordna statliga myndigheter och intressen. Grensetjänsten är ett gränsöverskridande myndighetssamarbete som underlättar rörligheten över gränsen för arbetspendlare och företag. Arbetet är av stor betydelse för den regionala arbetsmarknaden och konkurrenskraften. Grensetjänsten har utvecklat ett stort myndighetsnätverk för att alltid kunna ge relevant och aktuell information till privatpersoner och företag. Den arbetar även med att identifiera och lösa gränshinder, arbetsmarknadsfrågor och samordning av myndigheter. Grensetjänsten har efter pandemin fyllt en mycket viktig funktion för att återuppbygga tilltron till en fungerande arbetsmarknad och företagsverksamhet som sträcker sig över gränsen. Verksamheten är

¹ Budgetproposition för 2021, utgiftsområde 1, sidan 59.

fysiskt belägen på Morokulien, mitt på den svensk-norska gränsen mellan Värmland och Innlandet. Länsstyrelsen är sedan många år engagerad i att stödja verksamheten, bland annat genom arbetsgivaransvar för tre av informationstjänstens medarbetare.

Ett eller två politikområden (kapitel 7)

Oavsett ett eller två politikområden välkomnar Länsstyrelsen att politiken bedrivs i ett sammanhållet system vad gäller mål, ansvarsfördelning, styrning och uppföljning. Länsstyrelsen vill framhålla vikten av att beakta territoriell sammanhållning vid ställningstagande om en eventuell sammanslagning av politikområdena. Både kompensatoriska insatser för territoriell sammanhållning och insatser för regional utveckling är viktiga för länets utveckling. Det är därför väsentligt att beakta balansen mellan dessa vid ett ställningstagande. Dessutom behöver hänsyn tas till att behoven som ansvarsfördelningen ska tillgodose ser olika ut inom de två nuvarande politikområdena, bland annat beroende på olika geografi för regional utveckling och landsbygdsutveckling. Landsbygder med likartade förutsättningar är ofta spridda över landet och kan därför inte hanteras utifrån en avgränsad och sammanhållen geografi. Länen är därför inte alltid en lämplig geografi att utgå från vid ansvarsfördelning för landsbygdsutveckling.

Länsstyrelsen delar bedömningen att en sammanslagning av politikområdena kan innebära risk för att landsbygdernas frågor hamnar i skymundan av städer och större tätorter i det regionala utvecklingsarbetet. Samtidigt kan det innebära en möjlighet till samordning och effektivt genomförande. Länsstyrelsen bedömer därför att det finnas anledning att ytterligare analysera farhågor och möjligheter.

Allmänna synpunkter

Betydelsen av utvecklad planering på alla nivåer

Enligt direktiven ska utredningen inte lämna förslag som omfattas av det kommunala planmonopolet enligt plan- och bygglagen.

Länsstyrelsen vill ändå poängtera vikten av ett fungerande planeringssystem som hanterar alla nivåerna nationellt, regionalt, och lokalt för att kunna samordna och följa upp en territoriell politik. En avgörande fördel är att en utvecklad fysisk planering ger underlag för att ta bättre hänsyn såväl till olikheter inom länen, som till likheter mellan länen. Det kan synliggöra landsbygdernas

förutsättningar och behov, vilket motverkar farhågorna med ett enda politikområde.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Georg Andrén med enhetschef Jörgen Persson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också länsråd Emma Spak, avdelningschef Maria Hammarström, enhetschef Beatrice Högå och rättschef Ingela Alverfors medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kontaktuppgifter till Länsstyrelsen

Kontakta oss via e-post varmland@lansstyrelsen.se, postadress Länsstyrelsen Värmland, 651 86 Karlstad, eller ring vår växel 010-224 70 00.

Vår webbadress är lansstyrelsen.se/varmland.

Du kan läsa om hur Länsstyrelsen behandlar personuppgifter på Länsstyrelsens webbplats:
www.lansstyrelsen.se/varmland/personuppgifter